

este nombre y la de Camós, baja lamiendo parte de ésta en su base oriental, hasta atravesar el llano de Banyoles, para unirse con el Terri en *Burgonyà*, sirviendo en corto trecho su curso de límite entre los condados de Gerona y Besalú».

Però abans havia estat un terme poblat: 1017: Una butlla de Benet VIII «confirma al mon. de St. Esteve de Banyoles: «in com. Gerundense, in *Matamors* vel in ejus terminis, domos, vineas, cultum et ermum molinis et molinariis, silvis et ipso stagno ---» (*MarcaH.*, 1000.8); 1038: «Cornellà del terme de *Matamors*, comtat de Besalú» (*BABL* III, 325); 1130: *rius Matamors i Merdançano* en les parr. de Borgonyà i St. Julià de Corts (*BABL* IV, 125); *S. XIV*: A. Ros de *Matamós* (Alsius, *Ensaig Hist. de Banyoles*, p. 154). En el Llibre Verd, a. 1362: «rio *Mathamos*, collis de Podii Arnulfo, versus Rocacorba ---» (Alsius, *Nom.*, p. 183).

És clar, doncs, que aquí tenim un antic terme travessat per un riu, encara ben conegut amb la forma antiga *-mors* ben comprovada i constant en 3 docs.: de 1017, 1038, i 1130, i després reduïda a *-mòs*, com és normal, amb *ò* tancada segons tots els testimonis.

Aquesta pron. amb *ç* tancada, és prova suficient que no hi ha aquí cap frase, 'matar moros' (pròpia ni figurada) frase, endemés, absurda, com a nom d'un riu.

D'altra banda, però, tant aquest timbre com la manca de *t*, en les grafies antigues en *-rs* són també una prova que aquí no hi ha la paraula *-morts*, ni *mortes*, com donava a entendre Botet. I el mateix, amb les mateixes proves (de les formes antigues i pron. moderna) proven igualment que no hi ha la paraula *mort*, *morta*, en els dos *Palamós*: el de l'Empordà ni el de Segarra.

Però sí que té gran raó Botet en posar de relleu que en tots tres noms es tracta de paratges amarats d'aigua; i amb un component *-mors* ben semblant. D'on traiem una teoria convincent, l'única sostenible i fundada, tant pels llocs i el significat com per la forma: No hi ha *morts* (ni *moros*) sinó HUMORES 'humitats aiguamoixos'. Amb més raó perquè reforça el lloc de *Pals*, altre poble cabdal del Baix Empordà, 10 k. dret al Nord de *Palamós* i en una situació ben paral·lela: com d'etimologia palesa, simple i ben establerta, ll. PALUS, 'aiguamoll'. Aquest, d'altra banda, indica la solució de la resta del noms de *Palamós*. L'explicació de Botet és perfecta si la completem amb el mot que significa, per excel·lència, la humitat i el terreny humit: HÛMOR, -ORIS, mot ben conservat en català i en romànic: cat. *eixamarar* EX-HUMOR-ARE,² *amorança*, *-ançar*, gc. *amourenca*, it. merid. i retoromànic *amore*, *-ur*, «Feuchtingkeit (eines Speisen, eines Getrankes)», Liège *amoer* (*REW*, 4237), «nox

humorosa» (Virg., *Aen.* II, 8).

Palamós són dos, el de l'Empordà i el Segarra, tots dos llocs de riuet i d'humitat, car al peu del segarrenc es formen dues branques del riu de Cervera, entre Sant Guim, La Panadella i Montmaneu: Tots dos terminaven antigament en *-mors*; doncs: PALU(S) HUMORIS > *Paloomors* > *Palomors*, dissimilat en *Palamors*, com ja hem d'esperar-ho, atès *eixamarar* 'llevar la humitat' ³ 'rebaixar-la', deixant mig humit, i atès *amorançar*, *-rençar* i l'it. dial. *amore*.

Ens conforta en aquesta conclusió l'altre cas eloqüent: el del riuet i terme estanyat de *Matamors*, en el qual es combina amb l'altra expressió llatina de la mullena: *madñum* del verb *madere* 'mullar, degotar, humitejar': MAD(Ï)TUM HUMORIS 'degotant, amarat, d'humitat' > *Mättomors* dissim. *Matamors*: i reduït avui a *Matamós* amb *o* tancada, però amb testimonis superabundants de la *r*, antics i moderns.⁴

RIUMORS, l'altre nom que ens queda per estudiar. És un poble de la plana de l'alt Empordà, 10 k. a l'ESE. de Figueres, a mig camí de la desembocadura de la Muga i el Fluvià.

PRON. MOD.: *ñmòrs*, a Fortià, Casac., 1920; «*Rimors* més aviat que *Riumors*» (*GGC*, p. 547); *ñmòrs* anoto en les enqs. de 1958, als pobles del voltant, entre elles la de *Riumors* (xxii, 130-133) i *ñmòrs*, 1960, a Llançà i a Vilamacolum (xxii, 109b133.4). *Gentilici*: *ñmuzèrs* a Vilamacolum (xxii, 135.25).

MENCIONS ANT. 974, Butlla del Papa Benet VI, per a St. Pere de Roda: «confirmamus ad ipsum cenobium --- in com. Impuritano --- quantum habet in Armentaria, villa Mucroni, villa Columbi --- villa Torricella, villa *Riubeuri mortuû*; in com. Bisuldunensi, villa Lertio ---» (*MarcaH* § 117, c. 907.18f.); 1019: el bisbe Petrus de Girona i altres personatges doten la canònica de Girona amb les «decimis etc.» de l'«ecl. S. M. de Campo Maggiore, parr. Sti. Mameti de *Rudmorts* --- medietatem ecll. de Lemena --- Mata --- Navata ---» (Villan., *Vi. Li.* XIII, 314.10; Alsius, *Nom.* 196, xvii, 177.12); 1043: reiterant aquesta dotació, amb una lleu var. fonètica: «--- Campo Majore parr. Sti. Mameti de *Rodemortuos* --- *Lamena* ---» (Villan. XII, 349.13); (id. Alsius i Monsalv., però aquest amb err. 1033 en lloc de 1043); 1150, dedicació de l'església d'aquesta parr.: «--- venit Berengarius Gerund. episcopus ad dedicandam ecclesiam Sti. Mametis de *Rivis mortuis* --- deditque in dote --- term. suos: ab Or. Sti. Juliani de *Fortiano* ---» i segueix anomenant «Noves, Fortianell ---» (del *Cart.* de St. Pere de Roda, per Villan. vol. XIII, 287, cf. p. 140; id. Monsalv., *l. c.*, i Alsius, aquest amb l'err. 1154, però correctament 1150 a la p. 142, s. v. *Fortià*); 1316: redempció del bovatge que el Comte d'Empúries havia de pagar «in loco et par. de *Ribis mortuis*» (*Esp. Sagr.* XLIV,